

U okviru projekta „Podrška za izgradnju kapaciteta u sektoru šumarstva” koji većinski finansira EU kroz finansijski instrument IPA (instrument za predpristupnu podršku) u saradnji sa Upravom za kadrove, održana je obuka o sistemima /tehnikama borbe protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu.

Obuka je održana u dva modula: u Danilovgradu od 27. februara do 2. marta i u Pljevljima od 14. Do 18. maja 2012.godine. Obuku su vodili konsultanti Österreichische Bundesforste AG Consulting (OBF Austrija): dr. Laura Bouriaud, dr. Milić Čurović i Marcel Flocea.

Na kraju obuke, učesnici su usvojili slijedeću Zajedničku izjavu

ZAJEDNIČKA IZJAVA UČESNIKA OBUKE

o mogućnostima poboljšanja situacije u vezi sa sistemima i tehnikama borbe protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu u Crnoj Gori

Crna Gora je na dobrom putu da ostvari značajno smanjenje ilegalnog prometa drvnih sortimenata

Bespravna sječa je i dalje problem u regionu (južna i istočna Evropa) kao što je pokazano u primjerima o kojima je bilo riječi tokom predavanja i kao što je prepoznato u određenim studijama i dokumentima. Međunarodni politički procesi su pokrenuti u svrhu konkretnog bavljenja ovim pitanjem, kao što je Akcioni plan EU za sprovođenje Zakona o šumama, upravljanja i trgovini (FLEGT). Osim toga, Deklaracija sa Ministarske konferencije o zaštiti šuma u Evropi u Oslu navodi da će države potpisnice uložiti sve napore kako bi se smanjio obim bespravne sječe. Uredba EU 995/2010 koja će stupiti na snagu u martu 2013. daje novi osvrt na zaštitu šuma od bespravne sječe i povezane trgovine. U odsustvu procesa sertifikacije (ili uporedo sa procesom sertifikacije ukoliko se isti uspostavi), Crna Gora će razmotriti implementiranje sistema dužne predostrožnosti (due diligence) nadležnog organa, kojim bi se zahtijevalo osnaživanje kontrole i evidentiranje aktivnosti kontrole u šumarskom sektoru.

Crna Gora se Deklaracijom ENA-FLEG iz Sankt Peterburga obavezala na razvoj politika i mjera za rješavanje pitanja bespravnih aktivnosti u šumarstvu. Shodno tome usvojen je Nacionalni akcioni plan (NAP) za borbu protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu kroz participatorni proces sa svim zainteresovanim stranama u sektoru. Crna Gora ima dobar zakonodavni i institucionalni okvir za poboljšanje zaštite šuma od bespravne sječe i povezane trgovine. Generalno, treba realizovati i sledeće:

1. Jačanje i operacionalizacija radnih nadležnosti svih subjekata koji učestvuju u kontroli: Uprava za šume, šumarski inspektori, policija, tržišna inspekcija, carina, finansijska policija, tuzilaštvo i sudstvo;

2. Sprovođenje i primjena svih propisa koji regulišu predmetnu materiju kao i sporazuma koji postoje u oblasti borbe protiv bespravne sječe i trgovine;

Pored toga, Nacionalna inventura šuma (NIŠ) Crne Gore obezbijediće dodatne informacije o šumama Crne Gore. Kompletni rezultati NIŠ će predstavljati osnov za formulisanje šumarske strategije i budući monitoring bespravne sječe.

Bespravna sječa se smanjuje posljednjih godina

Bespravna sječa u Crnoj Gori se smanjuje, ili se stabilizuje na nižem nivou, ali i dalje ima određenih problema u privatnom sektoru ili u graničnim područjima. Kako pokazuju podaci Uprave za šume, bespravna sječa u državnim šumama se smanjuje u poređenju sa stanjem od prije 10 godina. Nekoliko faktora je dovelo do ovakvog razvoja:

- Uprava za šume i šumarski inspektori su posljednjih godina preduzeli niz konkretnih aktivnosti usmjerenih protiv bespravne sječe;
- Urađeni su Nacionalni akcioni plan za borbu protiv bespravni aktivnosti u šumarstvu, Nacionalna šumarska politika i novi Zakon o šumama (u okviru procesa Nacionalnog šumarskog programa u Crnoj Gori) koji su uticali na podizanje svijesti o značaju zaštite šuma od bespravni aktivnosti;
- Uprava za šume se na osnovu svojih Zakonom predviđenih nadležnosti u potpunosti fokusira na poslove zaštite šuma;
- Preduzete su radnje i mjere za rješavanje potreba fizičkih lica, (potreba za ogrijevni drvetom), koje su pomogle u ublažavanju pritiska na šume koji je rezultat siromaštva;
- Obrazovni sistem je dao svoj doprinos;
- NVO sektor se aktivno uključio u proces zaštite šuma od bespravni aktivnosti.

Učesnici su razgovarali o potencijalnim poboljšanjima

Iako je razdvajanje iskorišćavanja i zaštite šuma mjera sa pozitivnim uticajima na bespravnu sječū, mora se imati u vidu da koncesije na šume treba regulisati drugačije od koncesija na druge resurse, iz razloga što šume predstavljaju najsloženije ekosisteme čiji su zahtjevi održivosti različiti u odnosu na uslove iskorišćavanja nekih drugih resursa npr. Kamena, vode i sl. Takođe, učesnici obuke su ukazali na potencijalne opasnosti koje nose koncesije.

Principi gazdovanje šumama, shodno Zakonu o šumama, su isti za šume koje su u privatnoj svojini kao za šume koje su u državnoj svojini. Međutim, učesnici obuke smatraju da to u praksi nije tako i da postoji dosta toga što treba uraditi u cilju podizanja nivoa znanja i poboljšanja praksi u šumama koje su u privatnoj svojini. Pored toga, potrebno je razmotriti mogućnosti smanjenja naknada za doznaku u privatnim šumama.

Učesnici su naveli i određene potencijalne stavke koje zahtijevaju poboljšanje:

- Neophodno je zakonskim normama precizirati u čijoj je nadležnosti kontrola prometa drvnih sortimenata na javnim putevima, kao i u objektima za primarnu preradu drveta. Učesnici su mišljenja da bi šumarski inspektori trebali da vrše kontrolu drvnih sortimenata na javnim putevima i objektima za primarnu preradu drveta;

- U svrhu kontrole porijekla transportovanog drveta potrebno je pojačati kontrolu transporta neprerađenog drveta korišćenjem savremenih tehničko-tehnoloških rješenja npr. uvođenjem bar -koda pri obilježavanju drvnih sortimenata;
- Razviti „green hot line“ za prijavu nezakonitih radnji u šumama i poboljšati saradnju sa NVO sektorom;
- Postoji problem neregistrovanih vozila koja se koriste u šumama. S tim u vezi, potrebno je operacionalizovati brojna pravila koja su već utvrđena sporazumima;
- Saradnju sa policijskom službom, carinskom službom i tržišnom inspekcijom treba ojačati. S timu vezi, potrebno je staviti u primjenu Sporazum o međusobnoj saradnji potpisan sa Misijom Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE) u Crnoj Gori potpisan 2008. godine;
- Informacije o aktivnostima i rezultatima kontrole treba dostavljati sistematski ukoliko se implementira sistem dužne predostrožnosti zasnovan na nadležnom organu;
- Zakonske norme treba operacionalizovati u djelovima koji se odnose na oduzeto drvo. Naime, ukoliko se oduzmu šumski proizvodi javlja se problem njihovog transporta (zbog nepostojanja adekvatne opreme), skladištenja, prodaje itd;
- Tehničku opremljenost, kadrovsko jačanje i stimulisanje zaposlenih u državnim organima koji se bave nadzorom i zaštitom šuma potrebno je poboljšati. Pored toga, neophodno je razmotriti mogućnost većeg budžetskog izdavanja od strane države za ove namjene;
- Povećati izdvajanje sredstava za mjere prevencije, efikasnijeg otkrivanja počinilaca, kao i sankcionisanje podmetanja požara;
- Neophodno je pojednostavljenje i poštovanje procedure pri promjeni namjene površina;
- Ugovorne obaveze koncesionara treba da budu izjednačene i jasnije precizirane u dijelu zaštite šuma na koncesionom području.

Zaključci

1. Potrebno je raditi na jačanju svijesti o važnosti šuma, jer je održiv način gazdovanja šumama od opšteg značaja za cjelokupno čovječanstvo. Svjedoci smo negativnog uticaja klimatskih promjena, borbe za zaštitu biodiverziteta, problema sa snabdijevanjem vodom i potrebom za obezbjeđenjem obnovljivih izvora energije. Uloga koju šuma ima u rješavanju i ublažavanju ovih pojava je nemjerljiva i jedinstvena. Iz tih razloga, neophodno je da se šumarski sektor prilagodi ovim izazovima, te da se šume i šumarstvo snažnije i konkretnije uključe u globalne i regionalne političke agende.

2. Bespravne aktivnosti u šumarstvu predstavljaju opasnost za održivo gazdovanje šumama i jedan od najvećih izazova sa države jugoistočne Evrope. Ohrabrujuće je da se bespravna sječa u Crnoj Gori smanjuje. Međutim, i dalje postoje određeni problemi u privatnom sektoru i u graničnim područjima. Dalja implementacija NAP-a uz učešće svih zainteresovanih strana, pomoći će suzbijanju ovih negativnih pojava u crnogorskom društvu. Takođe, detaljna analiza rezultata Nacionalne inventure šuma, koja će biti završena do kraja ove godine, će predstavljati osnovu za budući monitoring bespravne sječe.

3. Šumarski sektor u narednom periodu treba da bude proaktivan tj. da se okrene aktivnostima koje predstoje: Direktivi EU o dužnoj predostrožnosti, *acquis communautaire*, Natura 2000, itd.
4. Potrebno je na objektivan i nepristrasan način upoznati sve zainteresovane strane sa dostignućima i primjenom dobrih praksi u oblasti šumarstva.
5. Napominjemo, da je u poređenju sa drugim državama u regionu, Crna Gora zauzela strateški pristup u rješavanju problemima u šumarskom sektoru, što je ohrabrujuće.
6. Ističemo da se Crna Gora nalazi na dobrom putu ka smanjenju, odnosno minimiziranju nelagalnog prometa drvnih sortimenata, jer su analize koje se odnose na bespravnu sječu urađene na transparentan način.
7. Šume treba da dobiju više pažnje na javnoj sceni jer je sada pravi trenutak da se javnost upozna sa do sada preduzetim aktivnostima u cilju smanjenja bespravne sječe drvnih sortimenata.

Pljevlja

18.05.2012.godine